

Studier Kritiker och Notiser.

Litterär Tidning.

N° 11.

Lördagen den 29 Mars

1845.

Replik.

En insändare har i Nr 9 af denna tidning, i anledning af en ur Intelligensbladet införd artikel wid hwilken redaktionen lofwat att göra några anmärkingar, sagt "några ord om akademiens ställning," med uppmaning till Red. att snart låta de utlofwade anmärkningarna komma i dagen. Dessa anmärkingar hafwa blifwit fördröjda, enär uppsatser, för hwilka skyndsamt införande blifwit begärdt, upptagit tidningens spalter, men Red. hoppas att ej komma försent för att gifwa Insf. rätt der han har rätt.

Då wi tillkännagåfwro wår affigt att närmare taga i betraktande den ur Intelligensbladet astryckta artikeln, så war det förnämligast för att fästa uppmärksamheten wid den omständighet, att adjunktscorpsen wid Lunds akademi är i ekonomiskt afseende wida sämre lottad än den i Upsala. Ganska riktigt anmärker insändaren "att man har skäl att förundra sig, att då representanten för Upsala universitet baserar en begäran om profesorslönnernas upphjelpande i Upsala på en jemförelse med Lund, och sedan detta blifwit bifallit, Lunds akademis representant framkommer med en framställning om ytterligare förmåner för Lunds professorer, det dock icke runnit samme representant i hägen, att på jemförelse med Upsala föta en motion om de yngre lärarnes i Lund förhjelpande till samma löneförmåner, som de i Upsala åtnjuta." I detta afseende har insändaren, som ordspråket lyder, tagit ordet ur munnen på Red. Här wore intet widare att tillägga, så wida ej insändaren tycktes hylla åsigt, dem wi icke anse wara riktiga och dem wi derföre wilja söka att gendrifwa.

På grund af uppgifter hemtade utur akademikatologerna wisar Insändaren att deras antal, som för det närwarande ingå som lärare wid akademien, är

wida mindre än för några år tillbaka. Det kan icke nekas, säger insändaren, "att akademiens lärarepersonal sedan 1815 jemt förminskats, att den nu och då är som 3 : 4; tar man, hwilket wisserligen är det riktiga, äfwen antalet af läroämnen i beräkning, så wisar sig, att då nu till hwarje läroämne blott finnas 2 lärare, så fanns 1835 mera än $2\frac{1}{2}$, 1825 nära 3, 1815 och 1805 mera än 3 till hwarje läroämne. — I stället för 48 lärare, som nu finnas, borde 75 för 25 läroämnen förefunnits."

Riktigheten af dessa uppgifter kan icke betwisas; en annan fråga är huruwida de kunna läggas till grund för den slutsats, att "universitetet går tillbaka." Insändaren har wäl icke uttryckeligen försökt att leda sådant i bewis, men de fakta han åberopar, jemförde med några här och der framkastade reflexioner tyckas häntyda på en sådan andemening.

Hufwudfrågan är denna: på hwad sätt bör akademiens lärarepersonal rekryteras? Eller, — hwilket är detsamma, — hwad söker en samwetsgrann universitetslärare bland den ungdom, som är åt hans ledning anförtrodd? Det är åtminstone hans pligt att uppsöka och skydda den snillrike, den energiskt arbetsamme ynglingen, som i en framtid kan göra akademien och fäderneslandet gagn och heder. Det är åt sådana han bör gifwa wäckelse och äfwen om han sjelf icke skulle wara utrustad med så lysande gåfwor, så står det dock alltid i hans makt att urskilja den sanna dugligheten, om ej annat på den dunkla känsla som säger honom: "denne skall en gång skymma undan dig." En sådan uppoffring är hwarje äldre generation skyldig en yngre med lifligare krafter eller större förmåga utrustad. Wi nämnde snille; detta är wisserligen en rar Guds gåfwa, som icke är allom gifwen, men den goda wiljan är icke heller att förakta. Likasom det sanna snillet sällan eller aldrig för-

faller till odåga, så har äfwen arbetsenergien, när den är af den rätta arten, en wif grad af genialitet. Derföre, om t. ex. en universitetslärare — wi taga för afgjort att han icke med slit söker att draga fram dumheten och odugligheten — icke är nog lycklig att kunna bilba sig en efterträdare af första rangen, så har han dock gjort fäderneslandet en icke ringa tjänst, om han åt universitetet uppfostrat lika mycket den energiska arbets-karakteren som de lysande gåsworna. Men ingendera, hwarfen snillet eller arbets-energien, kan i siffror uttryckas. Derutaf sluta wi till att en beräkning af universitetets stor eller förfall på grund af läraretillloppets numerär icke är att lita på.

Hwarföre skulle wi dölja det? Wi tro ej att grannlagenheten bör förbjuda oss att uttala att Lunds universitets yngre lärarecorps för det närwarande räknar icke så få medlemmar, hwilkas grundeliga vetenskapliga bildning wäl tål en jemförelse med fordnatidens, samt, efter hwad den som skrifwer dessa rader tror sig weta, icke i något affeende står efter Upsalas, som dock både genom större löneanslag, stipendier, förmånliga konditioner, tillfällen till utrikes resor, ända från sitt första inträde wid akademien äro mera omhuldade än deras medbröder i Lund. Att, i allmänhet taget, wid båda universiteterna, de yngre lärarnes tålmod och energie äro satta på strängare prof nu än förr, kommer sig af en småningom fortgående regeneration af universiteterna samt dessas lösgörande från kyrkan. De dubbla preste-åren lockade fordom till universiteterna en hof speculanter, de som wid hwarje promotion gingo och gällde för hwad man kallat goda hufwuden, och som, sedan de en tid gått och wäntat på öppning, antingen, om konjunkturerna woro goda, föllo akademien till last, eller, om de woro dåliga, kastade sig i kyrkans armar, der de, på grund af sin akademiska tjenstgöring, beredt sig ewinnerliga hyddor.

Wi tala om sådana goda hufwuden, som äro hwarfen mer eller mindre än goda hufwuden, och som, då de sakna skarpsinnighet, djupsinnighet och all slags sinnighet utom lättsinnighet, samt dertill just genom det "goda hufwudet" blifwit wanda wid lättja, merändels göra till sitt lefnads mål den sofistiken att gifwa goda grunder för det ögonstelniga faktum att de göra jemt opp ingenting. En redan i den tidigaste ungdomen utweclad förmåga att läsa lexor, berätta squaller, spela fort med virtuositet, prata för stäl, reda sig siffigt i en examen, träda upp som extra-or-

dinarie kateder-ryttare, skrifwa pasquiller och anonyma tidningsartiklar i provinsbladen, ställa till små intriger och poststreck, är en temligen fullständig karakteristik på sådana subjekter om hwilka man mera förr ännu i dagligt tal sade: "den posten är ett godt hufwud." När en sådan gynnare blifwit magister, ty det war ju naturligt att han

Gick friskt grässtatim hwarje natt,
Slogs med gefällerna besatt,
Som oftast uti proban satt,
Dy tog med största heder graden,

hwad hindrade hans inträde wid akademien? Endast det, i enlighet med den akademiska skrånningen, "flödde honom Latin öfwer öronen ned uppå skägget" så war han ju kompetent till en akademisk lärostol framför män, som sednare blifwit en heder, för Sverige och Europa. Att akademien allt mer och mer befrias från det starfa tilloppet af sådana goda hufwuden, som dock i sig sjelfwa icke äro annat än inkräntheter omfatta i en annan skala, är icke för akademien något menligt förhållande, utan twertom ett förebud till bättre tider. Den råhet som alltid medföljer ett akademiskt skrånwäsende, skall allt mer och mer förswinna, ju mera universitetet finna det wara sig nödwändigt att träda i werkelserkan med det werfeliga lifwet och samhället. En sådan werkelserkan förberedes genom lärarens förflyttning från det ena universitetet till det andra samt främjas widare just genom den omständighet som insändaren öfwerlagat "att personer alldeles främmande för universitetet hitkomma för att ge lectioner i akademiska underwisingssämnen." — Om saltet har mistat sin salta, hwarmed skall man då salta?

Man behöfwer ej befara att universiteterna skulle lida genom rekrytering utifrån. Naturligtwis kunde ingen annan rekrytering komma i fråga än den, som skedde genom utmärkta wetenskapsmäns införlifwande med universitetet. Derigenom wore nya och kraftiga uppfostrare wunna för universiteterna och en borgen förwärfwad för den möjlighet att universiteterna i en framtid kunde rätt rekrytera sig sjelfwa samt blifwa en makt i landet. Männe Lund eller Upsala skulle hafwa förlorat på att hafwa tillegnat sig Berzelius? Dy männe universiteterna hafwa gjort något för att tillegna sig honom?

I akademiens förältrade statuter och förnämliga, som insändaren ganska riktigt anmärker, i den

konfistoriella myndighetens organisation ligger ett stort hinder i vägen för universiteternas tidsenliga fortskridande. Under nuvarande förhållanden bildas en fast af beföringsväntare, som blott på grund derutaf, att de länge, som det heter, tjenstgjort wid werket, men för resten icke i något afseende bewisat sig skickliga att föra vetenskapens talan, ropa på befördran och slägte efter slägte bibehålla en race af frondörer emot hwilkas enskilda anspråk akademiens anspråk anses för inga. Om det icke wore för annat än för att hålla sådana personer wafna, wore refrytering utifrån att rekommendera. Men så länge man strängt yrkar akademiernas isolering är fara wärdt, att ett tillstånd infinner sig, då duglighet icke allenast förbises utan till och med anses som något skadligt, ja hatas, samt att till slut icke ens ordet wetenskap får nämnas utan att ett ömfans öfwerlägsna småleende möter den narr, som nog litet känner werlden, menniskorna och sitt eget bästa för att ännu tro på en illusion, som ej kan realiseras i råg och korn. Ett sådant tillstånd, säge wi, kan uppstå wid akademierna, under det att wetenskapen slår upp sina tjäll annorstädes och patres conscripti sitta der med sitt "ornatissime, præstantissime, clarissime, præclarissime, celebrissime, maxime spectabilis, magnifico" och gifwa den ene den andre "gratias quam maximas ob humanitatem" samt lassa sina latinska frasers sega låder på de gamla lästerna: "Quaquam te Marce fili" eller "Cogitanti mihi sæpenumero." Men att der gifwes ett allmänt, ett fosterländskt wäl, en res publica emot hwilken den enskildes fördel är att akta såsom ett stoft, det tyckes icke vara resultatet af den klasiska fornwerldens studium.

Det är sant, de akademiska lagarna äro för det närvarande under revision och en och hwar som nitälskar för akademiens bästa fröjdar sig åt att detta så högt af nöden påfallade arbete äntligen kommit i gång. Men skola wi upplefwa den dag då de nya lagarna blifwa gällande? Och skola dessa lagar werfeligen blifwa ett uttryck af en wäsentlig universiteternas pånyttfödelse? — Wi lesfwa emedlertid i hoppet. — Insändaren tyckes swäfwa emellan hopp och fruktan. "Möjligtwis," säger han, "blir nuvarande konfistorii-organisation förändrad i de nya constitutioner, som en af rikens ständer anbefalld comitée utarbetat. Men äfwen i detta fall kan det anses som en den konfistoriella myndighetens wäl långt utsträckt makt, att låta detta förslag till nya lagar för akademien i all tyfhet fastställas, under det dylika lagar i

andra fall öppet discuteras innan de antagas; och det i alla fall torde vara mindre rättwist, att de, som förut ifklädt sig wisfa förbindelser, hwilka af lagar, gällande wid deras inträde i en tjenst, dem förestrefwos, nu ohörda påtvingas andra skyldigheter. Hade en öppen discussion öfwer akademiens constitutioner föregått, hade möjligen upplysning wunnits i många witalfrågor, som Ins. nu knappt wägar hoppas ingått i comitéens öfwerläggningar."

Här är, med förlof, insändaren något litet rabulist, samt som det förefaller oss, något fallen för aparta landtdagar. Fri diskussion öfwer akademiens lagar, ställningar och förhållanden, är till den grad litet förbjuden att Insändarens artikel just är ett bewis på att den finnes till i icke så ringa grad. Men att den konfistoriella myndigheten icke paragraf för paragraf underkastat komitéens arbete den förstkommandes råfselser och mönstringar, innan ännu ett helt förslag grundadt på de wid båda akademierna utarbetade förslagen blifwit sammanbragt, kan wäl ingen billigtwis klandra. Konfistorium har icke ens rätt att öfwer denna sak widare förfoga; den af högre myndighet walda komitéen har endast att ställa sig en nådig befallning till esterrättelse och är det så mycket mindre möjligt för konfistorium att, som insändaren uttrycker sig, "i all tyfhet fastställa" något, som de föreslagna förändringarna, t. ex. i den akademiska jurisdiktionen, kunna vara af den art att de torde fordra rikens ständers och konungens sanction innan de blifwa gällande. Att styrelsen wid tillsättandet af komitéen i Lund förfarit högst liberalt samt ingalunda med någon blind förärelse för den konfistoriella myndigheten, synes bäst deraf, att en medlem af adjunkt-corpsen i nåder blifwit förordnad att deltaga i komitéens öfwerläggningar och beslut. Och således har äfwen den yngre lärarecorpsen, som det heter, inom komitéen haft sin representant och insändaren tyckes så mycket mera förhetsa sig då han talar om "mindre rättwisa" och faran af att "ohörd påtvingas andra skyldigheter," som den yngre lärarecorpsen wanligtwis sjelf tillsätter akademiens representanter wid riksdagarna och derwid just icke plågar spara nit och wäder. Men Insändaren tyckes tänka som Richard Börstenbinder: "Tal icke om Bormester og Raad; skal vi bie, til de tænker derpaa, kommer vi til at bie længe. Her i Hamborg berømmes en Bormester allene deraf, at han kan holde det lovlige Borgerstabs i Evang."

Insändaren beklagar att wid universitetet icke allt är så som det borde vara; medgifwes. Men huru skall sådant rättas? Det kan icke rättas af annat än en kraftig styrelse, som icke ser igenom fingerna med misbruk, och som har i sina händer tillräcklig makt och tillräckliga medel för att uppmuntra den gryende talenten samt understöda densamma så att den, utan att nedtyngas af fattigdom och betryck, kan förwärfwa sig sin bildning. Af enskild grannlagenhet wilja wi nu ej tala om professorslönernas tillräcklighet eller otillräcklighet, men wißt är, att om den öfverflögade swårigheten för akademiens professorer att kunna taga sig ut i ekonomiskt afseende skall för en framtid botas, så måste de yngre, ännu icke befordrade lärarne, understödjas så att de ej nödgas sätta sig i en skuld som följer dem lifwet igenom. Ty det är onckeligen bristen af ett sådant understöd i ungdomen, som wällat att mången professor nödgas kämpa med bekymmer på ålberdomen. Om rifsens ständer anslogo en rund summa att ställas till kungens disposition för att, utan band af widare reglementer eller föregående ansöknings, understödja de yngre lärare, ware sig docenter eller adjunkter, som på ett och annat sätt, utom den akademiska stentrianten, utmärkt sig och wisat sant vetenskapliga anlag, så wore en stor del af den ekonomiska förlägenheten afhjelpat. Huru knappa än de akademiska lönerne äro, så äro de dock onckeligen för stora för den som ingenting uträttar. Man hör ofta påstås att en adjunkt, som t. ex. gått 15 å 20 år wid akademien, bör företrädeswis vara berättigad till befordran till professor, men om nu denne adjunkt under denna långa tid icke uträttat något för den wetenskap i hwilken han är anställd, månne han icke i sjelfwa werket genom den dryga summa hwilken han under tiden af staten uppburit är mer än tillräckligt belönad för det han stått i lektionskatalogen bland dem som icke blifwit befordrade? Wi kunna icke tro, att just denna omständighet, att han en lång följd af år uppburit lön för intet, skall räknas honom som en ännu ytterligare rättighet att uppbära en större lön under samma willkor. På sådant sätt blir akademien till slut icke en vetenskaplig anstalt utan ett fattighus, ett invalidhus, dit sluteligen all oduglighet samlas såsom till ett Gosen, som endast deruti stilsjer sig från det gamla Gosen, att huset der icke trifwes. Detta kan låta hårdt, och wi äro icke heller känslolösa för den enskildes bekymmer, men wi wete ock att det allmänna bästa kräfwer att individen måste

känna sin skyldighet att gifwa wifa der högre intressen stå på spel. Att när det gäller ett godt i stort, en och annan enskild får sitta emellan är en nödwändig följd af all samhällsutveckling och det är en falsk sentimentalitet att deröfwer jemra sig, eller att tro att det är en styrelses skyldighet att hafwa plåsterlappar tillreds för hwar och en enskild som gnäller.

Penningar och så kallade anslag kunna wisserligen uträtta mycket, men de uträtta dock icke allt. Skola våra universiteter upphjelpas och upphjelpas med besked, så kan sådant icke ske inom universiteterna allena, utan lika mycket eller måhända mer inom skolan, ty skolan är dock den rot, utan hvars fristhet universiteternas löffronor wisna. När i en framtid, i vårt fädernesland, skolmännen hedras så som deras mödosamma och ansvarsfulla kall kräfwer; när tuft, allwar och obewefelig stränghet inom skolans gebiet kommit ett yngre slägte till godo, och ej, som nu är fallet, det sjelfswäld att löpa ifrån tuft och ordning af akademierna uppmuntras och belönas med studentprivilegier och patent på den akademiska friheten; när universiteterna kommit till den insigt, att deras werkerkan med ett samhällslif icke består uti att tillägna sig samhällets lösdriwware utan deß ädlaste strängast uppfostrade män, först då kunna universiteterna lefwa upp igen; vårt hopp står till ett yngre allwarligare bildadt slägte, ej till reglementer, kontroller och quinquennitabeller på ändeliga krafter, som dock icke med siffror kunna beräknas.

Att sådana förhoppningar kunna realiseras derom torde en och hwar som warit i tillfälle att pröfwa ungdomen, kunna wittna. — Från privata undervisningsanstalter komma wanligtwis ynglingar, som wid sexton å aderton års ålder ej kunna skrifwa två sammanhängande rader på sitt eget modersmål, och universitetsläraren får ofta nog widkännas det nedslående göromålet att underwisa en liber studiosus uti elementer, som efter god ordning borde tillhöra tredje klassen i en trivialskola. Så förtryckes det vetenskapliga studiet wid universiteterna. Från de publika skolor återigen, der en energisk styresman genom eget anseende wågat draga förskott på blifwande reformer, samt ej släppt sina lärjungar halfmogna eller omogna ur skoltwänget, komma de bästa ämneswennerne till akademien. Sådana utmärkta skolemän äro ännu icke i vårt land många; men de kunna blifwa det om en sårskild uppmärksamhet, såsom det t. ex. sker i Preus-

sen, af staten egnades åt bildandet af dugliga stolemän.

Vi taga här ett wänskapligt affled af insändaren med citerande af Snellmans wäl sagda ord i hans bok om det akademiska studium. "Då jag nämmer twenne omständigheter, som för ett sannt vetenskapligt lif äro nödwändiga, — nemligen: universitetets werksamma deltagande uti dagens vetenskapliga strider samt uti dagens för fäderneslandet wigtiga frågor, — har jag endast nämt de yttre förhållanden, hwilka det ligger inom universitetets egen makt att bestämma. Utan en sådan werksamhet kan ett universitet icke hoppas något erkännande, hwarken inom vetenskapens werld eller af egna medborgare. Ty, förnämligast i vår tid, är det icke mången gifwet att producera något för sällor afgörande inom vetenskapen, utan får den stora mängden åtnöja sig med att draga hwar sitt strå till vetenskapens Babels torn, hwarifrån, oaktadt den stenbara förbistringen, wetandet sprides och utbreder sig till alla werldsändar. Desutom har redan det vetenskapliga intresset upphört att tillhöra ett strå, och hwarje i samhällets wäl ingripande fråga söker willigt hos henne sin upplösning. Det tillhör derföre vetenskapsmannen att fatta sin tid och i densamma intränga, på den punkt, der interesse för wetandet finnes. Genom en sådan ingripande werksamhet utåt winner universitetet styrka inom sig, och studenten får till sina, redan inom vetenskapens område erkända lärare ett förlitande, som mer än något annat inger honom kärlek till wetenskaperna."

C. A. H.

Cyclus dramatischer Charactere. Nebst einer leitenden Abhandlung über das Wesen dramatischer Charaktergestaltung von Dr. Heinrich Theodor Röttscher, Professor am Königl. Gymnasium zu Bromberg. Berlin 1844.

Ibland Tysklands wetenskapliga konstdomare intager Röttscher ett utmärkt rum. Vi fästa den swenska allmänhetens uppmärksamhet på hans förtjenstfulla skrifter, som utmärka sig både för skarpsinnighet och wetenskaplig hållning samt mycken klarhet och lättfattlighet i föredraget. Då i allmänhet konstkritiken, i vårt fädernesland, står på klena fötter, torde ett studium af Röttscher ej vara otjenligt för att widga våra witra recensenters åsikter, samt gifwa dem be-

grepp om en annan uppfattning af den sköna konstens filosofi än den, som är gängse wid theeborden eller i tidningsbureauerna. I detta asseende rekommendera wi till en början Röttschers uppsats med titel "Das Verhältniß der Philosophie der Kunst und der Kritik zum einzelnen Kunstwerke," tryckt i Berlin 1837 bland hans *Abhandlungen zur Philosophie der Kunst*.

Den bok, som wi här anmält, är ett nytt bewis på rikhaltiga åsikter hos den författare, som gifwit oss de förträffliga uppsatserna öfwer die *Wahlverwandtschaften*, *Faust*, *Lear*, *Romeo och Julia* samt *Köpmannen i Venedig*. Den har ett dubbelt ändamål. Icke allenast att låta tanken genomtränga dramatiska karakterers djupa och hemlighetsfulla gebiet, utan också att wara en wägledning för en artistisk scenisk framställning. Den skapande fantasiens mest fulländade gestalter äro i närwarande arbete följda ända till roten af deras lif och återfödda genom den fria tanken. Att dertill hwarken det diffursiva förståndet eller den blotta känslan äro tillräckliga, behöfwer nu för tiden icke mera något bewis. Blott en filosofi, säger författaren, blott en filosofi, som icke mera står som en apart wishet i motsatts emot lifwet, utan som i lifwets pulsflag äfwen förnimmer sin egen rörelses pulsflag, kan twinga konstens fulländade organisationer att afflöja sin tillwaros hemligaste lagar.

Wisserligen har man förut, och äfwen hos oss, sett resonnementer öfwer dramatiska konstwerk och poetiska karakterer, men det har också icke varit stort mer än resonnementer. Röttschers uppgift är att genomföra den dramatiska karakterens lifsprincip ända från roten och till kronan; och när man tager uppgiften från den sidan så kan den icke realiseras utan att man ingår på lösningen af de djupaste frågor inom konstfilosofiens område.

Röttschers arbete är affattadt i twenne afdelningar. Den förra, som har till titel "Über das Wesen dramatischer Charaktergestaltung" innehåller den wetenskapliga grundläggning, på hwilken författaren bygger sin framställning af de enskilda karaktererna och deras utveckling. "Der Charakter," säger författaren, "ist das eigenthümliche, stets werdende und stets aus der Bewegung resultierende Lebensprincip des Individuums; zu dessen Ausbildung alle Elemente des Geistes mitgewirkt haben und ununterbrochen mitwirken. Jeder Charakter ist daher in sich konkret, eine geschlossene Welt, die ihr Centrum in sich selbst hat."

Das Lebensprincip des Charakters erscheint uns demnach als die leze individuelle Spitze, in welche sich der Mensch zusammengefaßt hat und wodurch er als ein in sich einiger, von allen andern Unterschiedener auftritt. Das Lebensprincip des Charakters ist also der besondere Typus, den ein Individuum in sich ausgeprägt hat, zu dessen Bildung sowohl die allgemeinen Mächte des Geistes, Verstand, Phantasie, Vernunft u. s. f., als auch die Naturseiten des Geistes, das Temperament, wie die natürlichen Neigungen und Triebe mitgewirkt haben."

Från utvecklingen af karakterens begrepp går författaren att framställa "die Schöpfung des Charakters durch den Dichter." Det är skaldens uppgift, säger Röttscher, att åskåda en ifrån sin egen (skaldens) personlighet åtskild personlighet såsom ett själfständigt lif samt framställa den såsom i sitt hela tänkande och viljande innerligt sammanhängande. Hos den äkta skalden lefver menfligheten såsom totalitet af de mest olika personligheter; med dem är hans fantasi befolkad och hans diktande makt beror deruppå, att släppa dem ut till frihet, meddela dem den lifsgnista genom hvilken de kunna existera och framställa sig oafhångiga af honom. Såsom den mäktigaste af alla karakter-skildrare framställer Röttscher med rätta Shakspeare, samt gör i detta afseende en högst träffande jemförelse emellan honom och Göthe, Schiller och Calderon. Göthe, säger Röttscher, har skapat ett så outtömligt förråd af quinliga karakterer, så att han nästan tyckes hafwa fullständigt skildrat quinlighetens natur. I skildrande af manliga, heroiska karakterer är han icke lika beundransvärd. Schiller deremot visar sin poetiska styrka i framställandet af manlig heroism och energisk handlingskraft, men i genomförandet af sina karakterer lider han för mycket af reflexion och har i jemförelse med Göthe en swagare poetisk intuition. Calderon är inkränkt genom den honom fullkomligt beherrskande nationaliteten. Så långt som den Spaniska nationaliteten räcker, så långt räcker Calderons makt att skapa karakterer. Shakspeare har med lika sanning och djup anslagit alla skalor så wäl af manliga som quinliga karakterer; ingen lifsform är otillgänglig för denne allsmäktige skald.

De hufwudsakligaste punkter hvilka Röttscher widare utvecklar äro: Die Kritik des Charakters nach seinen Momenten. Das Moment der Gattungs-Allgemeinheit. Die allgemeine Kulturstufe, die Nationalität und die konkreten Verhältnisse, als Voraussetzun-

gen des Charakters. Der dramatische Charakter in seiner Entfaltung durch Rede und Handlung. Der organische Prozeß des Charakters. Der Wendepunkt des Charakters. Des Aristoteles Begriffsbestimmungen über das Wesen und die Komposition des Charakters. Das Gesetz des Aristoteles in seinem Verhältniß zum Gesetz der modernen Welt. Die Verfinlichung des Charakters durch die dramatische Darstellung. Das Wesen des genialen Charakterdarstellers im Unterschiede des nur Verständigen und korrekten Darstellers. Das Wesen der skizzierten Charaktere. Das Wesen der abstrakten Charaktere.

Från denna teoretiska del af sitt arbete öfvergår Röttscher till sina åsigtens tillämpning på speciella dramatiska karakterer och deras sceniska framställning. Det wore att önska att wåra sceniska konstnärer studerade dessa Röttschers uppsatser, så nödwändiga för hwar och en artist som vill göra allwar af sin konst. Men så länge hufwudstadens stora teater, likasom utaf instinkt tyckes sty på sin repertoire upptaga verkliga dramatiska mästerverken, och så länge hufwudstadens publik är så rå, eller så bortskämd, — wi bedje om ursäkt, men sanningen måste fram — att den näppeligen torde kunna tåla att se t. e. en Hamlet eller en Romeo och Julia i sin helhet utan att rynka på näsan under det att den likwäl fröjdar sig åt Franska produkter, hwilkas stinkande osedlighet man ej ens anar — så länge äro skådespelare ej att klandra om de ej följa med sin tids konstkritik. Hamlet har, jemmerligt förfuskad, en tid hållit sig på scenen för Mr. de Högquists eller Hr. Torstlows eller Herr Dahlquists skuld; att tänka på att Shakspeare i och för sig är något värdt att se eller studera, torde man icke stort hafwa befattat sig med. — Othello har blifwit gifwen, men den har ej behagat publiken: om detta är Shakspeares fel lemna wi derhån. Macbeth — det första mästerwerk, som någon skald diktat, öfversattes för trettio två år sedan af Geijer och ännu en annan öfversättning har sedan flera år tillbaka, efter hwad wi sport, blifwit inlemnad till teaterdirektionen, men männe den har på stora teatern blifwit spelad?*) Efter hwad Stockholmstidningar förtälja lærer en öfversättning af Romeo och Julia ändtligen wara inlemnad till spelning; utgången skall wisa huruvida icke ammans så wäsendtliga roll bortskäres likasom den

*) På Herr Torstlows teater lærer den hafwa blifwit gifwen.

så kallade döbgräfware-scenen med ett makalöst konstsinne borttog ur Hamlet.

De karakterer dem Röttscher särskildt behandlar äro: Richard den tredje, Hamlet, Macbeth, Don Guittiere, Othello, Marinelli, Nathan, Burleigh och Leicester i Maria Stuart, Falstaff i Henrik IV, Gretchen i Faust, Clärchen i Egmont, Donna Mencía, Desdemona, Lady Macbeth och Kordelia.

Af alla dessa äro, som oss synes, Falstaffs karakter bäst förklarad och wi wilja särskildt taga densamma i betraktande.

(Fortsättes.)

Notiser:

Italien. Samma skrifselse i Londoner Athenæum som berättade de i föregående nr af detta blad intagna nyheter rörande italiensk belletristik, innehåller följande anmärkningar och underrättelser om Italien, hvilka förtjena att meddelas, såsom bidragande till ett rätt bedömande af detta land. "Swarje ädlare sinne måste werka derhän, att lyfta detta underföna land med sina klassiska minnen och, jag måste tillägga, med sina lysande utsigter mot framtiden ur den förnedring, hwaruti wis-sa besökandes öfwerilade åsigter hafwa förtat dessamma. Många resande, särdeles Engelsmän, hwilkas kändedom om landet inskränker sig till landsvägarne och hwilkas gemenskap med inwånarne stadnar wid de klasser, hwilka antingen tillfredsställa deras behof eller tjena deras nöjen, nedsätta Italien och Italianerne, och skildra landet såsom en lastens afgrund. Det är icke min mening att wilja spela "det stöna Italias" wandrande riddare, att wilja plantera dess baner och kämpa dess drabbingar, ty mycket låter icke förswara sig. Italien har många fel, politiska, sociala och moraliska, men det har äfwen sina förtjenster och gifwer dagliga antydningar om en bättre framtid. Nya tidsskrifter ligga framför mig, hwilka affpegla landets andliga och sedliga tillstånd, och jag nedskrifwer följande underrättelser, då de kanhända äro tillräckliga för att wisa att La bella Italia icke just är en sötswande skönhet, ehuru politiskt och tyckligt förtryck göra nödwändigt att mången gång låtsa sig sötswande.

De nyutkomna eller till utkommande annonserade werken innefatta en mängd af wetandets olika grenar. Gioberti och Rosmini, ehuru den förre såsom landsförwist mera tillhör Brüssel än sitt hemland, winna talrika anhängare i Piemont. Gioberti kan i selskwa werket anses såsom hufwudman för en ny filosofisk skola i Italien, och kanske har ingen nutidens skriftställare i detta land öfwat ett liknande inslytande. Han har utom sin bekanta skrift "dell Primato morale e civile degl' Italiani" också utgifwit en "Inledning till Filosofiens studium,"

derpå twenne smärre arbeten "om det goda" och "om det stöna." Det sednare på fransyska skrifsna arbetet öfwerfattes i Neapel af Monzani och utgafs efter åtskilliga yppade swärigheter; äfwen har Gioberti i en enskild skrifselse till utgifwaren tillkännagifwit det snara utkommandet af ett annat werk. Rosmini, som forskfarande lefwer i Piemont, är stiftare af en ny munkorden "Bröderna af den kristliga kärleken," men wanzligen kallad "Rosminianerne."

I Neapel sker obetydligt för wetenskaperna, dock gafs det under de sednaste månaderna ett par berömdwårda undantag. Det första är ett nationalekonomiskt werk af Cosimo Asfante, hwilket rekommenderar inrättandet af sparbanker och närmare utvecklar deras wäsende; det andra werket af Signor Ricotti bekantgör upptäckten af talrika kolgruswor i närheten af Cancellara. Det literära fält som för närwarande isrigast oblas, är historien och biografien, och det är ett särdeles godt tecken, att dithörande werk äro skrifsna med stor sorgfällighet och grunda sig på forskningur i arkiverna, hwilka nu undersökas i alla riktningar. Till denna klass af arbeten höra "Biografia Italiana," af Vitt. Cagnoli i Verona; "historiska anteckningar rörande Albanernes antkomst till Konungariket begge Sicilierna, Valdensernas till Calabria Citra," "de grekiska kolonierna i Calabrien" af Morelli; "begge Siciliernas historia" af Nic. Corcia, "Archivo storico italiano," som utkommer i Florens och bland sina medarbetare räknar män af utmärkt förtjenst; det har redan uppnått 7:de bandet, och innehåller några krönikor om Florens, Siena, Mailand, några berömda Italianeres lefwernebeskrifningar, Dogen Marco Foscarinis hemliga historia, Pisas historia och några venetianska annaler. Werket i sin helhet kommer att erbjuda ett utomordentligt intresse.

Äfwen journalismen, denna de andiga framstegens orsak och werkan, wisar ett werksamt lif. Sjelfwa Abruzzerna och de båda Calabrierna, dessa banditernas gamla herbergen, hafwa nu sin periodiska litteratur, för hwars betydelse bidragen af Dragonetti, De'Virgili Borelli, Colechi, Nicolini, m. fl. är en borgen. "I Abruzzi" utgifne af De'Virgili utkommo först år 1836 i Chieti; "il gran Sasso d'Italia," så kallad efter en af Apenninernas märkwardigaste höjder, utkom först i Aquila 1838, och har fasthållit sin karakter, i det den hufwudsakligen egnade sig åt Abruzzerna. Desså på Sicilien rör sig journalismen, och flera nya, i synnerhet literära journaler äro anmälda i Messina och Catania. Det är ett egendomligt och förhoppningsrikt drag i dessa länder, att aristokratien, som länge tyktes göra stolthet och okunnighet till sin monopolium, småningom sänder dugtiga arbetare på litteraturens åter; så har, Hertigens af Serradifalco antiquariska arbeten icke att förglömmas, Marchese di Billarena, en af Siciliens bästa skriftställare, redigerat "Giornale delle Scienze, Lettere ed Arti" i Palermo.

Italiens befolkning. Statistikern L. Serristori uppskattar totalsumman af Italiens nuwarande befolkning till mer än 24

millioner invånare. Deras tillfaller Konungariket Neapel 6,351,000, ön Sicilien 2,015,000, Konungariket Sardinien 4,347,000, därne 532,000, Kyrsstaten 2,877,000, Lombardiet 2,599,000, venetianska provinserna 2,160,000, Toscana 1,525,000, Modena 483,000, Parma 477,000, Corsica 227,000, Lucca 175,000, republiken San Marino 7950, Monaco 7380.

Paris. Andtligen har 1:sta bandet af Thiers' "Konstitutionens och Regeringshistoria" utkommit. Det är indeladt i 4 böcker: Konstitutionen af år VIII, inre förvaltning, Alm och Genua, Marengo. Hela verket är på detta sätt deladt i böcker, hvilkas rubrik antyder det hufvudsakliga deri förekommande faktum: arbetet begynner med den 18 Brumaire. Andra boken skildrar den nya mekanismen af den departementala, juridiska och finansiella reorganisationen, hvarmed Napoleon befrändigt sysselsatte sig och hvilken, såsom Thiers säger, utgör hans varaktiga ära. De begge öfriga böckerna skildra 1800 års sälltag. Det hela skall vara ett högt umärkt arbete, och man får väl säga att Thiers, såsom journalist, deputerad, historikskrifvare och minister hör till nutidens mest betydande män, hvarvid icke är att förgåta att han är endast 48 år gammal.

= I början af Maj skall en ny bok af Hr Capesigue utkomma, som torde väcka uppsende: den har titeln: *L'Europe depuis l'avènement du Roi Louis Philippe*. Den uppgift författaren ställt sig, är stor, hans skrift skall omfatta alla de händelser, hvilka sedan 1830 satt världen i rörelse. Hans synpunkt är den konservativa, d. v. s. han bekämpar och vederlägger alla de små skriftställares pamphletter, af hvilka statsmännen och kabinetterna blifvit smäddade, och han gör detta stödd på hemliga autentiska dokumenter. Verket är beräknadt till 10 oaktavband.

Tyskland. Petrarcas "Rime" hafva erhållit en ny öfversättning i: "Die Reime des Francesco Petrarca überseht und erläutert von Karl Kefule und Ludvig v. Siegeleben (2 Bände, Cotta, Stuttgart). Literaturtidningarne uttala sig fördelaktigt om detta företag, som, i sig sjelf bland de svårare i den vägen, lär ha lyckats rätt bra. Desutom äro de ättföljande kommentarierna af värde.

= Återigen har två nya resbeskrifningar öfver Norden utkommit: *Heinrich Laube, Drei Königstädte im Norden* (2 Bände, Leipz., J. J. Weber); — och *F. v. Wedderkop, Bilder aus dem Norden, gesammelt auf einer Reise nach Dänemark u. Schweden* (2 Theile, Oldenburg, Schulze).

Köpenhamn. Det skandinaviska sällskapet räknar nu 1233 medlemmar. Vid mötet den 14 Mars höll Prof. Sommer ett föredrag om "de spiritueuse Drikkes diætetiske Brug i Norden."

Christiania. Enligt den nyligen utkomna förteckningen öfver Universitetets studerande, utgör deras antal inalles 582, hvaraf 490 akademiska borgare och 92 preliminärister. Af de förnämnda äro: 82 teologer, 198 jurister, 83 läkare, 10 bergstuderande, 23 filologer och 2 mekanici, samt 92 studerande till examen philologico-philosophicum. Af de 92 preliminäristerne äro: 56 jurister, 32 läkare och 4 bergstuderande; juristerna närma sig således mycket till halparten af hela antalet studerande. Förteckningen innehåller denna gång tillika det meddelande, att Deras Kongl. Högheter Kronprinsen och Prins Gustaf under denna semester hospitera vid det Kongl. Norriska Fredriks Universitetet.

= Från trycket har i dessa dagar utkommit: *Fortolkning over Grundloven og de øvrige Love, som danne Norges Norges offentlige Ret*, ved P. K. Gaarder (35 Ark, 2 Spd. 60 f., hos J. E. Abelsted).

Helsingfors. De under nu på pågående vårtermin vid detta Universitet närvarande studerandes antal utgör 390. Här af tillhöra 21 Borealiska afdelningen, 54 Nyländska, 35 Satakunda, 78 Savolax-Karelska, 56 Tavastländska, 36 Wiborgska, 36 Åbo, och 74 Östrobotniska.

= Det förljudes, att Dr Frommann, celebrer här i landet genom sin bok om pietismen, nu är sinnad rycka i fält mot sina talrika och närgångna vederfarsare, medelst ett "apologetisch-kritisch Sendschreiben," som härstädes publiceras på tyska språket.

= Det berättas, att Suomi, fjärde årgången 1844, allsredan är under trycket. (Denna förtjensfulla tidskrift upphörde med årg. 1843, såsom de finsta tidningarne sade af brist på tillräcklig affättning, hvilket förhållande man måste beklaga såsom utvisande nog ringa deltagande inom Finland för ett literärt företag, hvilket dock både i följ af sin rent fosterländska karakter och emedan det var det enda i sitt slag der i landet, kunde hafva påräknat ett mera allmänt intresse. Att omständigheterna, att döma af ofwansförmälda undermåttelse, nu blifvit för Suomi gynnsammare, måste, med fågnad förnimmas äfven å svenska litteraturens vägnar, hvars språk tidskriften talar och med hvars ärender de deri förekommande artiklar stå i mången beröring).

= Dr Lönnrot är återkommen från sin resa till Estland och har sedan någon tid befunnit sig härstädes. Kuopio torde blifva den ort hvaräst Dr Lönnrot nedställer sig för att ordna och utarbete sina rika samlingar. (S. M.)

Nr 12 af denna Tidning, utgifves Lördagen d. 5 April.

Lund, tryckt uti Berlingska Boktryckeriet, 1845.

